

Akademikern.

Medlemsmagasinet från Akademikerförbundet SSR

Volontärer på
Röda Korset
i Malmö tar
emot pappers-
lösa.

Stöttar
skugg-
samhället

Missa inte våra debatter i norr!

Umeå, 11 mars:

Hur ska ungdomarna hållas borta från gängen?

De kriminella gängen breder ut sig i landet. Vad behövs för att hålla dem borta från Umeå? Hur ska man jobba för att förhindra att unga lockas av gängen?

Panelsamtal med experter och politiker.

Moderatorer: Annika Clemens, chefredaktör Akademikern och Annika Sjöberg, chefredaktör Socionomen

Kiruna, 13 mars:

Hur ska man stå emot hot och påtryckningar utifrån?

Otillåten påverkan på jobbet kan vara svårt att värja sig mot. Hur ska man agera? Vad är arbetsgivarens ansvar? Och hur kan det gå när det blir som allra värst?

Panelsamtal med en av socialsekreterarna som drabbades av LVU-kampanjen i Gällivare.

Moderator: Annika Clemens, chefredaktör Akademikern

Östersund, 13 mars:

Hur ska personalflykten stoppas?

Akademiker lämnar Östersund. Hur påverkas samhället och hur ska trenden vändas?

Panelsamtal med experter och politiker.

Moderator: Annika Sjöberg, chefredaktör Socionomen.

Arrangeras av Akademikern och Socionomen i samarbete med Akademikerförbundet SSR.

Akademikern.

Välkommen

ANMÄLNINGSPLIKT

En tillfällig suck av lättnad

Foto: Viktor Gårdsäter

Annika Clemens

Chefredaktör Akademikern

Det var många socialsekreterare, sjuksköterskor och lärare som drog en suck av lättnad i slutet av november när regeringen meddelade att de inte blir skyldiga att anmäla personer som misstänks befinna sig i landet utan tillstånd.

De massiva protesterna sedan Tidöpartierna tillkännagav sin avsikt att införa en anmälningsplikt gjorde det till sist omöjligt att driva igenom den fullt ut. "Det har varit en väldigt upprissad debatt", som migrationsminister Johan Forsell beskrev det.

Ibland går det fort och för ovanlighetens skull hade Tidöpartierna redan kommit överens innan utredningen presenterades: socialtjänst, vård och skola skulle undantas.

Trots det beskedet vill regeringen införa flera nya regler som ska göra det svårare för papperslösa. Det leder till att Röda Korset och andra

organisationer som stöttar papperslösa redan nu är tvungna att vara mer försiktiga med att skylta med sin verksamhet.

Kritik riktas mot beskedet att anmälningsplikten ska gälla för vissa myndigheter. Likaså mot utökade kontrollmöjligheter som ska ge polisen rätt att exempelvis ta fingeravtryck på sexåringar.

Risken för ökad rasprofilering är uppenbar. För när det baserar sig på antaganden, vilka är det då som kommer kontrolleras extra när de dyker upp i registren eller på gatan? ●

PS. När det svänger fort finns vi där på Akademikern.se. Magasinet kommer ut fyra gånger per år och det hinner hända mycket däremellan. Håll koll i nyhetsbrevet varje onsdag – eller varje dag på sajten. Och, så klart, följ oss på LinkedIn och Facebook!

Tipsa oss!

Akademikern är till för dig. Vad vill du läsa om?

Mejla redaktionen@akademikern.se

Innehåll

”Men vi ska inte behöva gå under jord. Det måste vi utgå ifrån.”

8
Ordförande
Skuggsamhället – en skam för det offentliga.

12
Aktuellt
Kommun anmäls för arbetsmiljöbrott.

14
Bryter tystnaden
Åsa Friberg Granberg hängdes ut i LVU-kampanjen.

17
Frågan är ...
Vems ansvar är det att lösa konflikterna på jobbet?

20
Skuggsamhället
Ökad försiktighet krävs för dem som hjälper papperslösa.

31
Hårdare tag
Situationen hårdnar för papperslösa.

38
Kunskap saknas
Majlis Nilsson utbildar om nationella minoriteternas villkor.

44
Mörkertalet
Så utnyttjas papperslösa på jobbet.

46
Spaning
Hur kommer Gen Z klara sig i arbetslivet?

50
Porträtt
Peter Ingvarsson kämpar för att behålla opinionens stöd för Ukraina. Varje vecka.

59
Vi svarar
Bara äldre sades upp. Var det åldersdiskriminering?

62
Så funkar det
Nya strukturen för arbetsmiljöregler.

64
Just nu
Viktigast i årets avtalsrörelse.

66
I luften
Konferens om jämställdhet.

”Jag var den enda svensk som åkte, och blev gripen av säkerhetspolisen.”

KONTAKTA OSS

redaktionen@akademikern.se
www.akademikern.se

Redaktion

Chefredaktör & ansvarig utgivare
Annika Clemens,
08-556 06 440,
annika@akademikern.se

Art director Sandra Johnson

Reportrar

Tim Andersson, Therese Johansson, Karin Persson

Fotografer

Christian Andersson, Johan Bergmark, Albin Händig

Omslag Christian Andersson

Korrektur Monika Lann

Tryck Norra Skåne Offset

Produktion

A4 Text & Form på uppdrag av Akademikerförbundet SSR.
www.a4.se

Annonser

Adsales, Marie-Louise Ganebrant:
072-322 54 11, marielouise@adsales.se

Prenumeration

Medlemsprenumeration:
medlem@akademssr.se
Övrig prenumeration:
prenumeration@akademssr.se
Gratis för medlemmar. Övrig prenumeration inom Sverige 350 kr

Akademikerförbundet SSR
Box 12800, 11296 Stockholm
Besöksadress: Mariedalsvägen 4,
11296 Stockholm/ www.akademssr.se

STOPPA
ANGIVERILAGEN!

Akademikerförbundet SSR

Utredning – Behandling – Akut

Vi är ett HVB-hem för familjer sedan 1986. Vi erbjuder en trygg och utvecklingsstimulerande miljö för både barn och vuxna. Och har så gjort i över 30 år men vi är inte nöjda med det utan jobbar hårt för att fortsätta utvecklas!

Nanolfsvillan är beläget centralt i Finspång och har plats för 8 familjer som bor i egna lägenheter. Vi arbetar såväl med traditionella behandlingsplaceringar, utredningar som med kortare, flexibla placeringar.

Vi har idag ramavtal med 191 kommuner.

Besök www.nanolfsvillan.se eller ring oss på 0122-159 89 så berättar vi mer.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

50

Stockholm / Aktivist

Peter Ingvarsson
demonstrerar för Ukraina.

Foto: Johan Bergmark

20

Malmö / Mötesplats

Papperslösa välkomnas
av Röda Korset.

Foto: Christian Andersson

38

Stockholm / Kunskap

De nationella minorite-
terna utsätts alltjämt för
rasism. Majlis Nilsson
jobbar för att öka
kunskapen.

Foto: Albin Händig

UTANFÖRSKAP

Det är ni som hindrar skuggsamhället

Heike Erkers

Förbunds-
ordförande
i Akademiker-
förbundet SSR

Utvecklingen i Sverige med grov brottslighet är en skam för hela det offentliga Sverige. Vi ser ett växande skuggsamhälle i dubbel bemärkelse, både med kriminella gäng som rör sig i samhällets skugga, men även papperslösa som tvingas leva under ovärdiga förhållanden. Sverige behöver göra så mycket mer, men jag undrar ofta om politiken mest vill presentera lösningar som låter bra för en majoritet av opinionen i stället för insatser som faktiskt gör skillnad.

Politikerna borde lyssna mer på er, våra medlemmar som gör det förebyggande arbetet, som minskar utanförskap och utsatthet. Ni som jobbar på Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kriminalvården, i vården, på socialkontoret och många

Förbundet i sociala medier

#kollektivavtal #sakralkompetensen

andra av samhällets institutioner. Det är ni som kan stoppa skuggsamhällets framväxt.

Det gäller att hitta lösningar som inte skadar mer än de gör nytta. Vi tar just nu kampen mot flera statliga utredningar och politiska initiativ som vi tror kommer motverka sitt eget syfte och försämma era möjligheter att bekämpa skuggsamhället.

Vi har lyckats få en stark opinion mot angiverilagen. Jag är stolt över det otroliga engagemang förtroendevalda och medlemmar i vårt förbund visat över hela landet, hur ni har fått med er andra fackförbund på lokala debattartiklar och demonstrationer. Jag önskar att vi kunde utropa seger, men vi har ännu inte nått hela vägen.

Akademikerförbundet SSR

Besök förbundet på
Akademssr.se

Att kommuner och regioner föreslås att inte omfattas är en stor seger, men att statliga myndigheter ska jobba med angiveri är problematiskt. Att polisen och Migrationsverket gör sitt jobb och får förutsättningar är bra, men det är farligt för tilliten att öppna upp för angiveri från andra myndigheter. En demokratisk rättsstat som Sverige ska inte ha en angiverilag.

Om regeringen menar allvar med att bekämpa skuggsamhället så behövs snarare tydligare bevakning och nedslag mot oseriösa arbetsgivare som utnyttjar människor med ovärdiga arbetsförhållanden.

En annan oro rör sekretessen. Regeringen vill luckra upp sekretessen mellan flera myndigheter i syfte att förenkla brottsbekämp-

ningen, det måste inte alltid vara fel men nu ser vi att politiken går för långt utan att se de mer långsiktiga konsekvenserna.

En utredning har föreslagit att polisen ska ha rätt att ta del av allt som sker i socialtjänsten. Det måste stoppas. Många av de som socialtjänsten möter har redan i dag en bristande tillit till samhällets institutioner och ett stort motstånd mot att berätta om sin situation. Det motståndet kommer med all säkerhet öka om socialtjänsten som huvudregel ska dela sin information med polisen.

Våra medlemmar måste få göra sitt jobb utan att politiker detaljstyr. Tillit är inget annat än förtroende, och det kan bara byggas långsiktigt. Vi kommer att kämpa för allmänhetens förtroende för dig, oavsett om du jobbar i stat, kommun, region eller i privat sektor. Skuggsamhället ska bekämpas utan att skada det svenska guldet – tilliten till samhällets institutioner. ●

”Det gäller att hitta lösningar som inte skadar mer än de gör nytta.”

KORTA EFFEKTIVA UTBILDNINGAR

VI FINNS I 31 STÄDER OCH ONLINE!

DU SOM LÄSER TIDNINGEN AKADEMIKERN FÅR **1000 KR** I RABATT.
Använd koden AKM vid anmälan.

NÅGRA AV VÅRA POPULÄRASTE KURSER:

ATT LEDA ANDRA UTAN ATT VARA CHEF

Grundläggande ledarskapskurs på två dagar. Kursen går i 31 städer i vår samt online.

Skanna QR-koden och gå direkt till vår webb!

EXCEL FÖR SJÄVLÄRDA

Lär dig behärska Excel. Välj mellan utbildning på en eller två dagar. Går i 27 städer och online.

KOLLA IN VÅRT SPÄNNANDE UTBUD OCH BOKA IN DIG PÅ WWW.KUNSKAPSGRUPPEN.SE

Fler nyheter

Följ nyhetsflödet på
Akademikern.se

BEMANNING

Många lämnar sina jobb i kommunerna

Situationen i många av landets kommuner är ansträngd. Så ansträngd att en stor del av personalen med akademisk utbildning väljer att sluta varje år.

Inför 2025 års avtalsrörelse har Akademikerförbundet SSR tagit fram siffror över hur stor personalomsättningen var under 2023 bland kommunanställda socialsekreterare, kuratorer, HR-personal och biståndsbedömare.

– Avtalsrörelsen kommer att handla mycket om att säkra kompetensen, säger Markus Furuberg, förhandlingschef och biträdande förbundsledare.

– Vi är överens om att det är viktigt att arbetsgivaren värderar erfarenhet och kompetens, men det har inte fått fäste lokalt. När arbetsgivarsidan signalerar att det är deras viktigaste fråga är det upp till bevis nu.

Text: Annika Clemens Illustration: Getty Images

ARBETSFÖRMEDLING

Fristående aktörer för dyra

Regeringen kräver att de fristående leverantörerna till Arbetsförmedlingen blir billigare sedan det visat sig att dessa kostar mer än Arbetsförmedlingens egna tjänster.

Myndigheten får i uppdrag att koppla betalningen till de fristående leverantörerna till hur väl de lyckas hjälpa arbetslösa till utbildning eller arbete.

ANMÄLNINGSPLIKT

Protester mot uttalande från kommunalrådet

När Skurups kommunalråd, Johan Bolinder (M), sade att protester mot en kommande lag om anmälningsplikt skulle strida mot värdegrunden reagerade flera anställda.

– Jag tycker att han går emot vår profession. Vi ska göra vårt jobb, men det är inte vår uppgift att ange folk, säger Anne-Mie Göransson, ordförande i förbundets lokalförening.

KNIVATTACKEN

Mellerud anmäls för arbetsmiljöbrott

I slutet av oktober attackerades en ung socialsekreterare i Mellerud av en klient med kniv. Socialsekreteraren överlevde attacken och klienten misstänks för mordförsök.

När kommunen utredde händelsen visade det sig att socialsekreteraren sedan tidigare hade uttryckt oro för att träffa klienten samt att klienten tidigare hade riktat dödshot mot personalen. Trots detta var socialsekreteraren ensam i mötet med klienten.

Efter en inspektion på arbetsplatsen och socialtjänstens agerande har Arbetsmiljöverket beslutat att göra en åtalsanmälan av socialtjänsten i Mellerud.

– Vi anser att det som hänt är så pass allvarligt och att det finns skäl att misstänka brott mot arbetsmiljölagen, säger Lisa Sjölin Eking, arbetsmiljöinspektör på Arbetsmiljöverket.

Även Akademikerförbundet SSR är kritiskt till socialtjänstens agerande.

– Man ska aldrig vara ensam i ett rum tillsammans med en sådan klient, det står klart och tydligt i säkerhetsrutinerna. Men ändå hände det, säger Anders Lindström, biträdande förhandlingschef på förbundet.

Flera, däribland kvinnan som utsattes, är unga och nya i yrket, och bör inte ha befogenheter att ge avslag på bistånd, anser han.

– Det är inte lämpligt.

Text: Therese Johansson Foto: Getty Images

ARTIFICIELL INTELLIGENS

”Facken måste vara pålästa”

Hur många jobb kommer att försvinna med AI? Och vad kan fackföreningarna göra? Det var frågor som ekonomipristagaren Daron Acemoğlu resonerade kring på ett seminarium arrangerad av fackföreningsrörelsen.

– Algoritmer finns överallt, vi är redan beroende av dem. Och det finns goda skäl att oroa sig.

Enligt Daron Acemoğlu har AI redan försvagat arbetarrörelsen och minskat behovet av arbetskraft. Och dessutom har den underlättat för övervakning. För att tillgodose arbetarnas intressen kan fackliga företrädare inte nöja sig med att fokusera på löneökningar utan måste bli mer delaktiga i den tekniska utvecklingen, säger han.

– Det här innebär att de fackliga företrädarna måste ha samma kunskaper om AI och digitala tekniker som företagen själva. På bred front ligger arbetarrörelsen efter här.

11

procent av alla anställda vill gå ner i arbetstid, även med villkoret att lönen minskar i motsvarande omfattning, enligt SCB.
Mer på [Akademikern.se!](https://www.akademikern.se)

Registrera dig
som chef idag!

Gratis till din nya roll! När du som är medlem i **Akademikerförbundet SSR** blir chef och registrerar det hos oss blir du också automatiskt medlem i **Svensk Chefsförening**.

Rollen som chef är speciell. Du är både anställd och företrädare för arbetsgivaren och just därför finns **Svensk Chefsförening**. Vi kan chefsfrågor och vi kan ge dig som är chefsmedlem rätt typ av stöd och möjlighet att utvecklas i din roll.

Läs mer om allt du får på [akademssr.se/chef](https://www.akademssr.se/chef)

Scanna koden

Svensk
Chefsförening

EN DEL AV AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR

GÄLLIVARE

Hon hängdes ut i LVU-kampanjen

Åsa Friberg Granberg är en av de socialsekreterare som tvingades lämna sin tjänst i Gällivare efter LVU-härvan. Något som fått hård kritik av facket. Nu talar hon ut om det som hänt.

– Jag har fått utstå så mycket hat, hot och lögner.

Under hösten 2021 blev Gällivare kommun en del av den internationella LVU-kampanjen där svensk socialtjänst pekades ut för att kidnappa muslimska barn. En våg av demonstrationer hölls där bland annat två

moderata kommunpolitiker deltog.

Åsa Friberg Granberg, som då arbetade som LVU-handläggare, hamnade mitt i skottlinjen.

– Det var demonstrationer utanför kommunhuset, personliga påhopp. En hätsk stämning. Jag hängdes ut med namn och adress, anklagades för välfärdsbrott och att vara ett arbetsmiljöproblem. Jag och två kollegor blev sjukskrivna på heltid och i samma veva fick jag skyddad identitet.

Med i demonstrationerna fanns en mamma vars två barn hade placerats i

familjehem, och som hon påstod hade omhändertagits utan grund. Hon blev också en central figur i den internationella LVU-kampanjen.

– Hon var pådrivande, särskilt i början när LVU-kampanjen blev så stor internationellt, har Magnus Ranstorp, författare till Försvärshögskolans rapport om LVU-kampanjen, sagt till Dagens Nyheter.

Trycket på kommunens socialtjänst var hårt. I slutet av 2022 rev Gällivare kommun upp två beslut om LVU och förde hem barnen till sin mamma. Trots larm från familjehemmen – och barnen själva.

Gällivare kommun anlätade en extern konsult för att granska LVU-ärenden efter larm till kommunens visselblåsartjänst om felaktiga omhändertaganden. Utredningen, som ledde till att Åsa Friberg Granberg och hennes kollega, skulle avskedas fick hård kritik av Akademikerförbundet SSR som menade att det fanns många felaktigheter.

Insåg du då att det handlade om otillåten påverkan?

– Ja, det förstod vi ganska tidigt. Men det är starka krafter att stå emot

”Det var demonstrationer, personliga påhopp. En hätsk stämning.”

ÅSA FRIBERG GRANBERG

Protesterna eskalerade under LVU-kampanjen och demonstrationer mot socialtjänsten hölls från norr till söder. Bilden är från framför kommunhuset i Gällivare demonstrerade folk.

när det är politiker med makt involverade.

Kommunen backade senare och det blev en uppgörelse där handläggarna köptes ut. Facket var villiga att driva ärendet till Arbetsdomstolen, men Åsa Friberg Granberg och hennes kollega orkade inte med påfrestningen.

– Vid den tidpunkten hade jag så högt blodtryck att min läkare varnade för att jag riskerade hjärtinfarkt eller stroke. Jag hade levt under så pass hög stress i flera år, och jag var tvungen att göra ett val. Jag valde att lägga ner. Hade det inte handlat om att min hälsa var i fara hade jag absolut tagit striden.

Hur mår du i dag?

– Bättre, men jag bearbetar fortfarande allt som har hänt. Jag är tacksam att jag fick så fint stöd från facket, utan det hade jag gått under. De har stått upp för mig mot arbetsgivaren, plockat sönder saker de hittat på och JO-anmält kommunen för att de försökt upphäva min sekretess. Lite rättvisa skipades när kommunen gick ut med att de gjort fel. Men det väger inte upp att mitt liv trasades sönder offentligt.

I februari förra året kritiserades socialnämnden av JO, som granskade →

→ dess handläggning av ärenden som rör barn. Kritiken rör bristande dokumentation och redovisning av beslut, dålig kommunikation och olämpliga formuleringar. Men facket anser att det berodde på långvarig underbemanning och bristande organisation.

– Vi var tre handläggare med ungefär dubbla heltider per person plus två konsulter. Att dokumentationen var bristfällig stämmer, det tog jag till mig direkt. Orsaken var en enormt hög arbetsbelastning. Vi hann inte med helt enkelt.

I dag jobbar Åsa Friberg Granberg som skolkurator i en annan kommun. Dörren till socialtjänsten är stängd, säger hon.

”Det handlar inte om mig. I slutändan handlar det om barnen.”

ÅSA FRIBERG GRANBERG

– Jag får inte en socialsekreterartjänst ens om jag skulle flytta från Gällivare. Jag har sökt i Kiruna, Luleå, Skellefteå, men nej. Jag vet faktiskt inte om jag någonsin kommer kunna jobba inom socialtjänsten igen. Det sörjer jag mest av allt. Jag vill ju finnas där för de utsatta barnen.

Det hon varit med om önskar hon inte ens sin värsta fiende. Att bli beskyllt för att ljuga i utredningar, bli uthängd offentligt och att inte få backning av sin arbetsgivare har gett djupa sår, berättar hon.

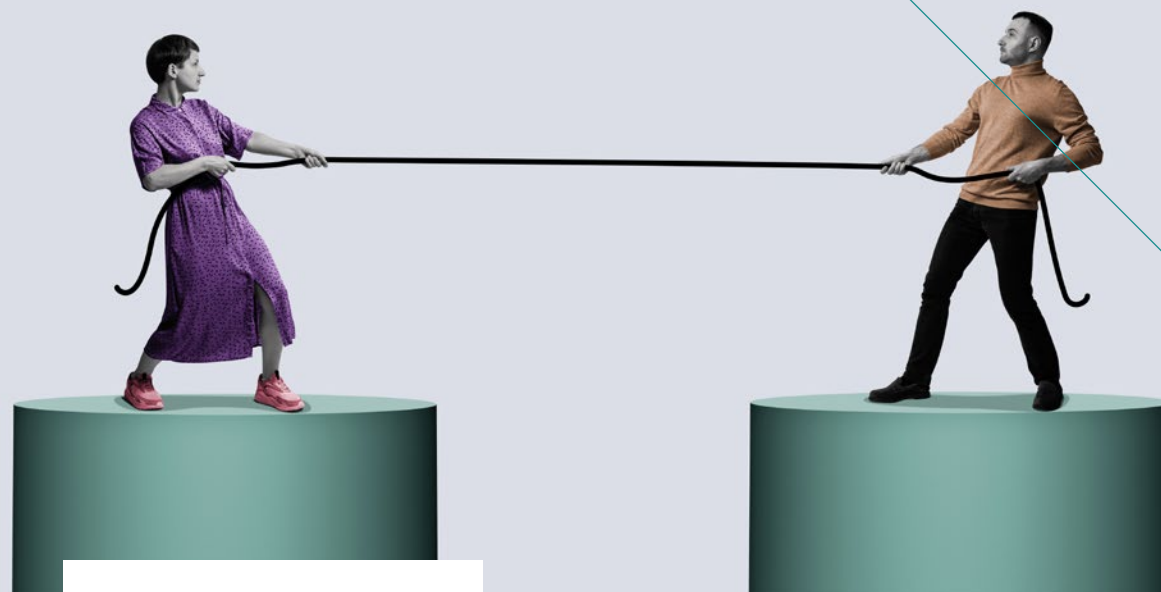
– Jag har valt att ställa upp på den här intervjun för att ge min syn på allt som hänt, dela min berättelse. Även om det rör upp många starka känslor. Men jag tycker att det är viktigt att berätta vad jag har varit med om med förhoppningen att det inte ska hända igen. Jag har jobbat inom offentlig sektor i hela mitt liv och trodde aldrig att en kommunal arbetsgivare skulle kunna behandla en så här. Det är fruktansvärt förnedrande.

Önskar du att du gjort något annorlunda?

– Jag skulle ha använt mitt meddelarskydd och gått ut i media för att berätta att det här händer. Anledningen till att jag inte gjorde det är för att jag är fostrad att vara lojal mot arbetsgivaren. I dag kan jag känna att jag inte skulle ha varit det. Ibland behöver vi välja för vems skull vi gör något. Det handlar inte om mig. I slutändan handlar det om barnen.

Akademikern har sökt Gällivare kommun för en kommentar. ●

Frågan är ...

En liten konflikt på jobbet kan snabbt eskalera om inget görs.

ARBETSMILJÖ

Konflikter på jobbet stjäl energi och skapar både ohälsa och dålig arbetsmiljö. Men vems ansvar är det att lösa dem – och hur kan de förebyggas?

Text: Therese Johansson
Foto: Getty images

Thomas Jordan
Konsult inom konflikt-
hantering

– Långdragna konflikter får konsekvenser för individer, verksamheten i stort och förmågan att rekrytera rätt kompetens. Att ha en plan kring konflikt-
hantering är alltså av största vikt. Ju längre tiden går desto sämre prognos att lösa konflikten.

Ansvar beror på konfliktens natur. Om de inblandade känner sig maktlösa att hantera situationen själva blir det en fråga om ledarskap, då är det chefens ansvar. Kanske räcker det med lite coaching, kanske krävs det ett trepartssamtal. Har det redan eskalerat till en allvarlig konflikt kanske chefen måste ta hjälp av HR eller företagshälsan.

För att förebygga att konflikter eskaleras handlar det om ett gediget systematiskt arbetsmiljöarbete. Se till att det finns en tydlighet kring ansvar, roller, uppdrag och mål. I större organisationer behövs ett forum där skyddsombud och företrädare för chefer och HR träffas regelbundet och plockar upp signaler i verksamheten.

→ På en arbetsgruppsnivå är det viktigt med regelbundna avstämningar. Förhoppningsvis fångar man då upp missnöje eller mild frustration – innan det utvecklats till en konflikt med starka känslor.

Tamara Mašković Wångborg Specialist på medling och konflikt hantering

– **Att drabba samman** för att man är engagerad och inte alltid tycker lika är inte i sig något negativt. Men för att det inte ska leda till destruktiva konflikter krävs en tydlig organisation.

Arbetsmiljöansvaret ligger hos alla, men på olika sätt. HR ska bidra till att klä sina chefer med konfliktförebyggande förhållningssätt och metoder, och coacha vid behov. Chefen

har ett ansvar att verka för en god psykosocial miljö och att fånga upp saker i tid.

Skyddsombud är ett viktigt signalsystem i en verksamhet, och används ofta för lite och för slarvigt. Uppstår en konflikt är det först och främst din närmsta chef du ska gå till, därefter HR. Får du inget gehör – kontakta ditt skyddsombud.

”När en konflikt eskalerar börjar medarbetarna göra annat än att jobba.”

TAMARA MAŠKOVIĆ WÅNGBORG

När en konflikt eskalerar och fler blir indragna börjar medarbetarna göra annat än att jobba. Arbetsuppgifter faller mellan stolarna och deadlines missas. Det produktivitetss bortfallet kan vara väldigt kostsamt.

Bjud in till regelbundna forum där alla samlas och får tycka till kring vad som funkar bra och vad som kan förbättras. Poängen är att fånga upp irritation innan det leder till konflikt.

Calle Engström HR-konsult på Peops Relations

– **De flesta konflikter** mynnar ut i att man inte upplever sig rättvist behandlad, inte har fått sin vilja hörd, inte känner sig bekräftad eller att ledarskapet fallerar. Det kan handla om chefer som inte möter ens förväntningar eller behov, eller som vänder andra kenden till när det gnisslar i arbetsgruppen.

Många hoppas att det ska gå över av sig självt, men låter man det bara fortsätta är risken stor att konflikten eskalerar och sprider sig. En liten konflikt kan snabbt växa, så det är viktigt att som chef snabbt vidta åtgärder.

Ledare kan behöva coaching från HR, men det är chefen som äger frågan och som problem måste adresseras till.

HR ska inte lösa allt, men tyvärr satsas det ofta för lite på att ge cheferna rätt kompetens när det kommer till konflikt hantering. HR kan agera som den förlängda armen, men då inta en mer coachande roll för att ge chefen verktyg och förutsättningar för att i förlängningen bli mer självgående.

Mest läst på Akademikern.se under vintern

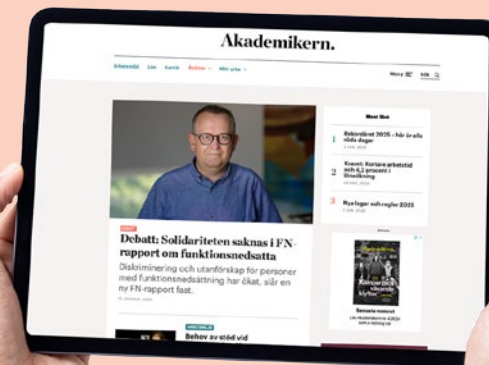
Före detta LVU-utredaren:
”Mitt liv trasades sönder offentligt”

Socialtjänsten i Mellerud
misstänks för arbetsmiljöbrott

Mer än var fjärde socialsekreterare
lämnade sitt jobb

Stress på jobbet – Vilken hjälp
har du rätt till?

Kommunalrådet:
Protester mot anmälningsplikt visar
”brist i värdegrunden”

Du missar väl inte vårt
nyhetsbrev? Varje onsdag
morgon med de senaste
nyheterna! Anmäl dig
på [Akademikern.se](https://www.akademikern.se)

Akademikern.

En trygg plats

Text: Karin Persson Foto: Christian Andersson

Utökade kontroller av papperslösa gör att Johanna Saunders och Laura Björck är försiktiga med att skylta med var de håller till.

Varm mat, och något så litet, eller så stort, som att bli sedd för en stund. I en tid då papperslösa blir allt mer utsatta erbjuder Röda Korset i Malmö en trygg mötesplats.

Röda Korsets verksamheter kommer alltid att vara öppna för alla människor, säger Johanna Saunders. Men regeringens utredning har skapat oro bland dem de tar emot. →

I

I slutet av november håller regeringen en sällsynt välbesökt presskonferens. Slutbetänkandet till utredningen om stärkt återvändandeverksamhet ska presenteras och många håller andan. Vilka ska omfattas av den omtalade informationsplikten, som innebär en skyldighet att ange personer som vistas olovligt i landet?

Migrationsminister Johan Forsell (M) inleder med ett kort tal om det omfattande problemet med att alldeles för få som fått avslag på sin asylansökan "återvänder hem".

– Skuggsamhället undergräver tilltron till hela den reglerade migrationspolitiken, där ett ja är ett ja och ett nej är ett nej, säger han.

Regeringens särskilda utredare Anita Linder tar vid och kommer efter en stund till det alla väntar på. Hon harklar sig och berättar vilka myndigheter hon föreslår ska undantas från plikten. Och när Johan Forsell strax efter meddelar att Tidöpartierna redan före presentationen av utredningen har kommit överens om att gå på utredningens förslag dras en kollektiv suck av lättnad i otaliga verksamheter landet

över. Den som jobbar i skola, hälso- och sjukvård eller socialtjänst bör inte behöva ange någon.

Johanna Saunders som är tematisk rådgivare på Röda Korset följde spant presskonferensen på distans från Malmö, samtidigt som hon chattade intensivt med sina kollegor.

– Vi har följt hela utredningen med stort intresse. Det är klart att presskonferensen till viss del var överraskande. Det blev ganska snabbt tydligt att utredningens förslag inte var så långtgående som vi hade befarat och vårt skräckscenariot blev inte verklighet. Men det är inte så att vi jublar, definitivt inte, säger hon.

Röda Korset, liksom andra civilsamhällsorganisationer, skulle förstås inte omfattas av den utökade informationsplikten för offentliganställda. Däremot påverkas verksamheten indirekt. Röda Korset arbetar för att bistå med att tillgodose människors →

Johanna Saunders

Utbildning
Socionom

Arbetar
Tematisk rådgivare

"Skuggsamhället undergräver tilltron till hela den reglerade migrationspolitiken, där ett ja är ett ja och ett nej är ett nej."

JOHAN FORSELL

Alla är välkomna och besökarna får aldrig frågor om id eller legal status. →

→ mest grundläggande humanitära behov och sociala rättigheter, och till organisationens olika verksamheter runt om i landet kommer personer som lever i stor utsatthet – däribland papperslösa.

Ända sedan frågan om utökad informationsplikt började uppmärksammas och debatteras brett har Johanna Saunders och hennes kollegor märkt av en ökad oro bland dem de hjälper.

– Många tror att det redan gäller.

Vi ser dem som undviker att söka hjälp från socialen eller sjukvården för att de är rädda att bli angivna.

Johanna Saunders jobbar strategiskt med Röda Korsets uppdrag nationellt. Hon ägnar sig åt frågor som vad organisationens roll är, vilken typ av insatser man ska ha och hur man kan nå ut till

de människor som är i störst behov av hjälp. Hon tar också fram riktlinjer och handböcker, så att de lokala kretsarna kan utföra sina uppdrag på bästa sätt.

Hon berättar att Röda Korsets arbete har förändrats mycket de senaste åren. För tio, femton år sedan ägnade man sig knappt åt att dela ut mat och kläder eller ordna tak över huvudet. Nu är det en stor del av verksamheten.

– Det har flera orsaker. Mycket handlar det om hur svenska välfärdssamhället förändrats, där vi ser att det är svårare att få stöd från socialtjänsten, att det blivit hårdare bedömningar och sämre tillgänglighet. Levnadskostnaderna har dessutom ökat drastiskt de senaste åren. Det är också fler som helt faller utanför skyddsnätet,

Laura Björck är samordnare och ansvarar för volontärerna som hjälper till att ta emot besökarna.

som har hamnat i limbosituationer med papperslöshet. Vi behöver göra mer och mer för fler och fler.

De papperslösas situation beskriver hon som extremt utsatt, med litet eller inget stöd från myndigheterna. Många lever med ständig rädsla, oro och stress. Behovet av psykosocialt stöd är stort.

Johanna Saunders kollega Laura Björck, som är samordnare i Röda Korsets Malmörets, delar bilden av de papperslösas situation som alltmer akut.

– Det är verkligen en grupp som vi ser blir mer och mer undanträngd och där det finns mycket stress, mycket psykisk ohälsa. Det blir svårare och svårare för människor som är papperslösa att hitta trygga platser, säger hon.

Hon jobbar i en av de verksamheter i Malmö som tar emot utsatta människor. Dit kommer vuxna och barn för att få sina basbehov tillgodo-

sedda: De får varm, lagad mat och kan duscha, tvätta kläder och sköta sin personliga hygien.

– Men vi skapar också trygga mötesplatser, där man kan vila eller träffa andra om det är det man behöver.

Det operativa arbetet sköts till största del av volontärer. Till anläggningen som Laura Björck arbetar i är ett åttio-tal volontärer knutna. Det är de →

”Det är verkligen en grupp som vi ser blir mer och mer undanträngd.”

LAURA BJÖRCK

← Det blir svårare och svårare för papperslösa att hitta trygga platser, säger Laura Björck.

Röda Korset erbjuder behövanade mat och dusch. Här finns också möjligheter att få juridisk rådgivning.

→ som hackar gurka, brer mackor och sköter tvättschemat. Som tar emot alla som kommer, visar att de ser dem. Under vintern brukar över hundra personer dyka upp varje gång det är "basbehovsverksamhet" för vuxna, vilket är två gånger i veckan.

– Vi har ett högt besöksantal under sommarhalvåret också, men då ligger vi kanske på 80–90. Många av de som kommer mår mycket sämre på vintern.

"Vi kan vara den här trygga platsen, där man inte blir bortkörd eller ifrågasatt."

LAURA BJÖRCK

De är mer slitna, mer åtgångna, missbruket ökar markant. Och då är det volontärer som öppnar och som ser till att vi kan vara den här trygga platsen, där man inte blir bortkörd eller ifrågasatt.

Aktiviteterna för barnfamiljer sker vid andra, separata tillfällen, eftersom Röda Korset välkomnar även den som är påverkad av alkohol eller narkotika till de övriga verksamheterna.

– Vi har så pass många med svåra missbruk, och de ska inte behöva välja mellan kvällsmat eller sitt missbruk.

Trots förutsättningarna sker väldigt få incidenter, berättar Laura Björck. Generellt sett är träffarna lugna, men visst kan det bli stimmigt, intensivt och högljutt.

– Det är oundvikligt när det är många människor som trängs på liten yta, och särskilt om de har det tufft och kanske är vana vid att behöva armbåga sig fram i livet.

Hennes lilla kontor är belamrat. Högst upp i en trave med kartonger och papperskassar tronar ett babygym. Hon skrattar åt röran och säger att hon prioriterar att det ska vara trevligt i de allmänna lokalerna.

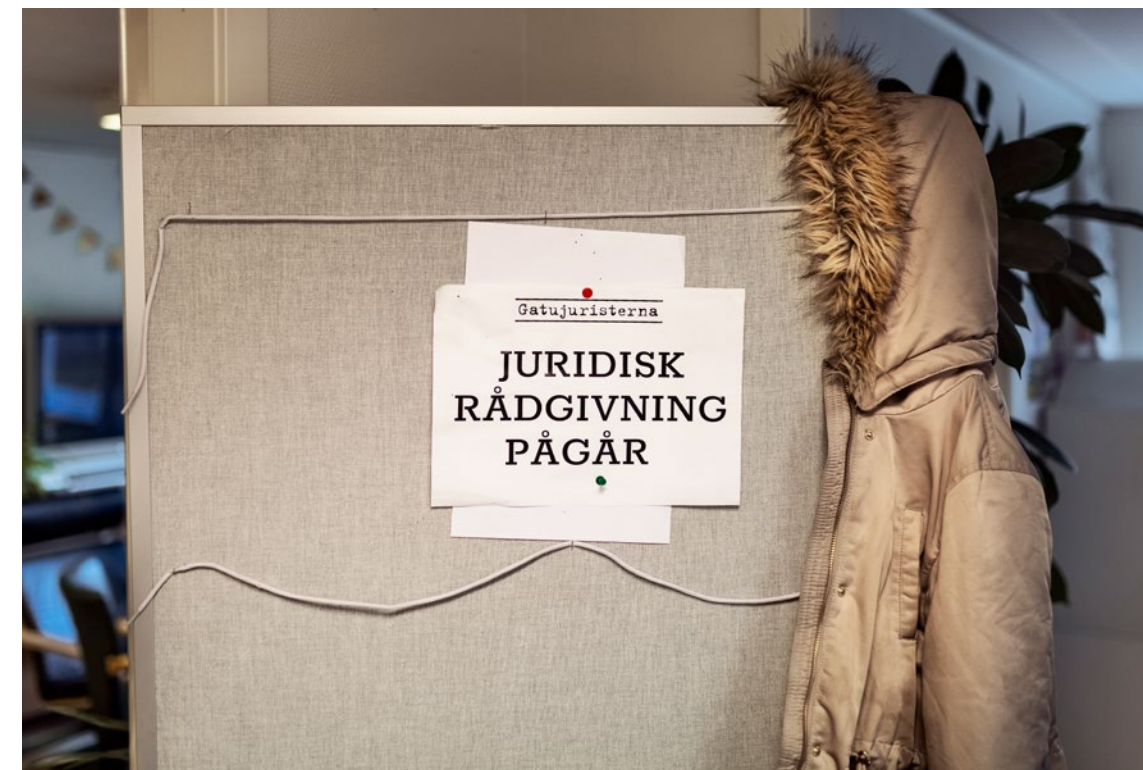
– Om det är något jag inte hinner sortera så bara: in på kontoret, så får jag ta det en annan dag! Sedan växer högarna.

Ett par gånger i månaden besöker Johanna Saunders, som ju jobbar mer strategiskt och övergripande, Röda Korsets verksamheter. Hon har Malmö som bas men berättar att det bara var en enda vecka under hösten som var fri från resor. Vid tiden för vår intervju är

hon nyss hemkommen från ett erfarenhetsutbyte i Kirgizistan. Annars går färden ofta till Stockholm och möten med politiker och myndigheter, eftersom en stor del av hennes jobb handlar om påverkansarbete.

– Vi kan inte bara göra en massa insatser, särskilt inte nu när vi ser att behoven ökar, utan då är det jätteviktigt att vi påverkar samhället i en riktning där fler människor får sina behov och rättigheter tillgodosedda.

På senare tid har påverkansarbetet till exempel kretsat kring regeringens utredning om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet som ska presenteras i februari. Den har bland annat i uppdrag att lämna förslag som

↑
Utökade kontroller av papperslösa oroar Johanna Saunders och Laura Björck på Röda Korset.

→ innebär att den som olovligt vistas i landet inte får beviljas ekonomiskt bistånd.

– Det är inte många kommuner som ger ekonomiskt stöd till papperslösa. Men ändå, att helt strypa möjligheten för papperslösa äldre och familjer med barn med svåra funktionshinder... Det är grupper som vi ser att socialtjänsten verkligen skulle kunna göra insatser för. Att helt neka till detta stöd skulle ge svåra humanitära följder.

Även utredningen om stärkt återvändandeverksamhet har tagit mycket av Johanna Saunders tid och tankeverksamhet i anspråk. Röda Korset har ihärdigt lyft de konsekvenser man ser med en utökad informationsplikt. Även om socialtjänsten, vården och skolan nu inte omfattas är det problematiskt med de andra myndigheterna som gör det, särskilt Skatteverket, menar man.

Problematiska är även de utökade inre utlänningskontroller som föreslås, anser Röda Korset. Enligt Anita Linders utredning bör det bli möjligt att utföra selektiva kontroller av personer som det finns "anledning att anta" saknar rätt att vistas i landet.

– Vi är väldigt oroliga för dessa kontroller. Var kommer de att leta efter människor, och hur långt kommer de att gå? För ett par år sedan gjorde man tillslag på Svenska kyrkans sommarläger för barnfamiljer här i Skåne. Är det ett samhälle vi vill ha?

Av försiktighet vill Laura Björck och Johanna Saunders inte att Akademikern skriver ut exakt vilken anläggning vi besöker.

– Men vi ska inte behöva gå under jord. Det måste vi utgå ifrån. Vi lever i ett demokratiskt samhälle, säger Johanna Saunders. ●

AI & makten över besluten

Ingen AI utan facket!

AI och algoritmer kan besluta om vilken skola dina barn hamnar i, rätten till försörjningsstöd och vilken vård du ska få. Nu kommer boken som vrider och vänder på vad som händer när allt fler offentliga beslut automatiseras – eller fattas av AI.

Boken ges ut av Akademikerförbundet SSR tillsammans med Internetstiftelsen och Volante Förlag

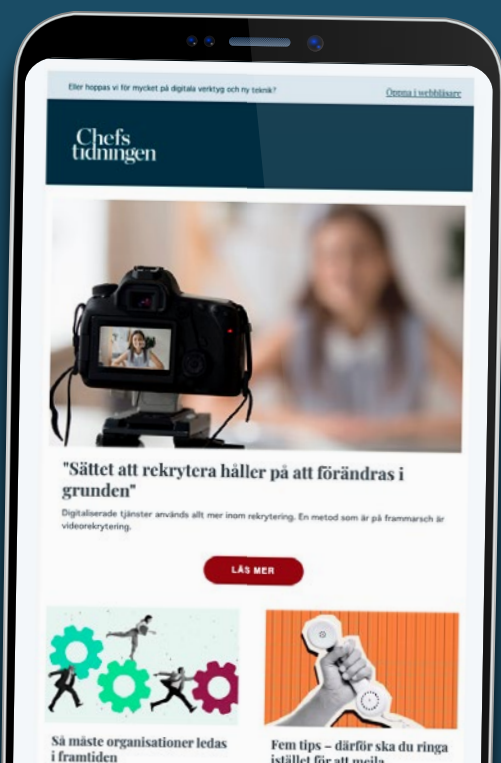
Läs mer här!

Akademikerförbundet SSR

Intresserad av ledarskap och HR-frågor?

Följ Chefstidningens kostnadsfria nyhetsbrev!
Registrera dig här: chefstidningen.se/nyhetsbrev/

Skuggsamhället

Kommun-
anställda slipper
undan plikten
att anmäla.

Men jakten på
papperslösa
trappas upp
i Sverige.

Papperslösa
sökts med ljus
och lykta.

Text: Karin Persson

”Vi är emot lagen som sådan och vill inte ha någon form av angiverilag.”

MONICA ENGSTRÖM

en rad åtgärder. Bland annat har flera utredningar fått i uppdrag att ge förslag på hur fler ska förmås att lämna landet. Den mest uppmärksammade är Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet.

Ända sedan Tidöavtalet presenterades hösten 2022 och det stod klart att man ville införa en informationsplikt, där kommuner och myndigheter skulle vara skyldiga att informera Migrationsverket och Polismyndigheten när de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd, har protesterna varit massiva.

Allra starkast har fackförbunden som representerar arbetstagare inom socialtjänsten, vården, skolan och biblioteken opponerat sig. När slutbetänkandet presenterades i slutet av november var det alltså med stor lättnad man tog emot beskedet om att dessa sektorer inte finns med på listan över de sex myndigheter som nu föreslås få utökad informationsplikt.

– Utredarens förslag var inte väntat. Därav alla våra starka protester, säger Monica Engström som är socialrättsjurist på Akademikerförbundet SSR.

Hon är säker på att det starka motståndet som bland annat fackför-

Sveriges skuggsamhälle växer.

Omvärlden skakar och allt fler drivs på flykt från sina hemländer samtidigt som allt fler får avslag på sina asylansökningar. En del av dem stannar kvar i Sverige ändå. Dessutom har en växande grupp utländska arbetare tagit sig hit utan arbetstillstånd av ekonomiska skäl. Andra hålls som nutida slavar: De låses in, tvingas arbeta och får sina pass konfiskerade.

Det här är ett problem som måste bekämpas genom att fler människor som saknar rätt att vistas i landet påträffas och avvisas eller utvisas, menar Tidöpartierna med migrationsminister Johan Forssell i spetsen.

På kort tid har regeringen vidtagit

Osäkra siffror

• **Det finns inga tillförlitliga uppgifter om hur många papperslösa som lever i Sverige. I forskning används fortfarande siffror från en över tio år gammal rapport från Socialstyrelsen som underlag för att uppge en grov skattning på 10 000 till 50 000, varav 2 000 till 3 000 antas vara barn. Den riktiga siffran antas i själva verket vara betydligt högre.**

Ångest och depression

• **Forskning om papperslösas hälsa visar att psykisk ohälsa, med ångest och depression, är vanligt för gruppen. Många har självmordstankar. En stor andel dör för tidigt, där transportolyckor och suicid utgör de vanligaste orsakerna. Ett viktigt hinder för god hälsa är att många är så rädda att anges att de undviker att söka vård.**

• **Det finns inte mycket forskning om papperslösas boendesituation, men det står klart att de ofta bor tillfälligt, trångt och med en rädsla för att bli upptäckta. Forskare menar att siffrorna över hemlöshet i Sverige skulle vara betydligt högre om man tog med de papperslösa i beräkningen.**

Källa: "Det andra utanförskapet: En kunskapsöversikt om skuggsamhället i Sverige" från Delegationen för migrationsstudier, 2024

bunden bjöd gav effekt. Utredningen visade att en anmälningsplikt för socialtjänst, vård och skola skulle stå i strid med grundläggande rättigheter genom annan lagstiftning, och Monica

Engström välkomnar att förslaget inte blev så omfattande som befarat. Lars Olsson som är chefsjurist på Asylrättscentrum instämmer.

– Det var väldigt bra att utredaren föreslog en lösning där det är tydligt vilka myndigheter som är aktuella, i stället för att ha undantag i de fall informationsplikten skulle strida mot ömmande värden inom en bredare grupp av myndigheter. Nu slipper man hamna i svåra avvägningar inom vård, skola och socialtjänst kring hur dessa undantag skulle definieras. Det känns positivt, säger han.

Men vare sig han eller Monica Engström är nöjda med utredarens förslag, där myndigheterna som omfattas av informationsplikten är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.

– Vi är emot lagen som sådan och vill inte ha någon form av angiverilag. Vi är djupt bekymrade över förslaget. Det handlar dels om de berörda myndigheterna och inte minst de medlemmar vi har där, dels om att det nu kommer att finnas en struktur på plats som gör det oändligt mycket lättare att vidga tillämpningsområdet och lägga till fler myndigheter, kommuner och regioner i framtiden, säger Monica Engström.

Hon är bland annat kritisk till

Tumskruvarna dras åt

Ett axplock av Tidöpartiernas förslag och åtgärder:

Inget ekonomiskt bistånd

Juni 2023: Ett tilläggsdirektiv ges till utredningen som tillsattes av förra regeringen om att öka möjligheterna till arbete i försörjningsstödet. Förslag ska lämnas som gör att den som olovligt vistas i landet inte får beviljas ekonomiskt bistånd, med undantag för nödsituationer. Ska presenteras i februari 2025.

Asylbegränsningar

Oktober 2023: Regeringen tillsätter en utredning för att göra en översyn av det svenska regelverket för beviljande av asyl. Så långt det är rättsligt möjligt ska asylsökandes rättigheter begränsas genom att anpassa regelverket till miniminivån enligt EU-rätten.

Närvarokontroller

Oktober 2024: Regeringens utredare presenterar förslag om nya skyldigheter för asylsökande. De ska bland annat delta i närvarokontroller på boendet och får endast vistas i de län där asylboendet ligger.

Utlänningskontroller

November 2024: Regeringens utredare Anita Linder föreslår att utlänningskontroller får genomföras även utan särskild anledning att anta att en person saknar rätt att vistas i landet.

Uppgiftsutlämning

November 2024: Regeringen lämnar en proposition om ökat informationsflöde till brottsbekämpningen, som bland annat innebär att rektorer blir skyldiga att lämna ut uppgifter som kan vara av intresse för brottsbekämpningen till polisen utan begäran.

Skärpta regler

December 2024: Reglerna för att söka asyl skärps på nytt. Tidöpartierna är överens om att den som fått avslag på sin asylansökan behöver lämna landet innan en ny ansökan skickas in och att den nya ansökan kan skickas in tidigast efter fem år. Den nya lagen föreslås träda i kraft i april 2025.

Källor: Regeringen.se, riksdagen.se

→ formuleringen om att de aktuella myndigheterna ska lämna ut uppgifter "när det finns anledning att anta" att en person inte har rätt att vistas i landet.

– Det är inte "när du vet" eller "när du har information om...". Det ska också gälla för varje uppgift som den utlämnande myndigheten förfogar över, även det man i utredningen kallar för sidoinformation. Det kan vara sådant som inte har med ditt ärende att göra över huvud taget, utan iakttagelser eller information som du får på annat sätt. Sammantaget borgar det för en form av angiveri, ett skvallerbeteende.

Lars Olsson säger att det nya regelverket kommer att få en inverkan på många människor.

– På ett generellt plan kan man säga att det här är en åtgärd som riskerar att skapa en ökad misstro mot myndigheter i Sverige. Det kommer att finnas myndigheter som inte bara arbetar med frågor som ligger inom deras uppdrag, utan som också har en skyldighet att föra vidare information till polisen. Det är väldigt viktigt att det här regelverket blir tydligt, så att alla kan förstå vad det är för typ av information som kan lämnas ut.

Den utökade informationsplikten är bara en av Tidöpartiernas åtgärder för att minska antalet papperslösa i landet. I samma utredning föreslås också att det ska vara tillåtet för polisen att genomföra selektiva kontroller av personer som det, återigen, finns anledning att anta saknar rätt att vistas i landet. Dessutom ska det bli möjligt att omhänderta och genomsöka exem-

pelvis mobiltelefoner, liksom att ta fingeravtryck på barn från sex års ålder.

Även dessa förslag är Lars Olsson kritisk till.

– Vi tror att oron för att bli stoppad av polis vid olika tillfällen kan göra att man ytterligare håller sig undan, eller skaffar sig rörelsemönster som gör att man än mer hamnar utanför det vanliga samhället.

Det kan också leda till integritetsin-gripande åtgärder mot många enskilda, däribland barn, menar han.

– Det vi är oroliga för, när det gäller omfattande kontroller, är att man öppnar för det som kallas rasprofilering: Att människor på grund av sitt utseende fångas upp och kontrolleras i högre grad än andra. Det är en väldigt olycklig konsekvens och något som skapar en oro hos väldigt många människor som bor i vårt land.

Lars Olsson tycker också att man som ett generellt budskap i Tidöavtalet kopplar ihop frågor om kriminalitet med frågor om migration på ett problematiskt sätt.

– Det blir en sammanblandning av de två som riskerar att skapa eller spä på fördomar hos befolkningen om hur

→ **”Det här är en åtgärd som riskerar att skapa en ökad misstro mot myndigheter.”**

LARS OLSSON

→ personer som migrerat till Sverige är. Personer, oavsett legal status, miss-tänkliggörs på grund av hur det här avtalet är utformat.

Forskning om skuggsamhället är ett relativt nytt och begränsat fält i Sverige, enligt en kunskapsöversikt från Delegationen för migrationsstudier som publicerades 2024. De studier som finns ger nästan alla uttryck för ett systemkritiskt perspektiv och fokuserar på de papperslösas utsatthet och mänskliga rättigheter. Samtidigt, skriver utredaren, pågår en politisk utveckling där kampen mot skuggsamhället prioriteras allt högre och papperslösas rättigheter ifrågasätts allt mer.

Det innebär att många policyförslag som berör den odokumenterade invandringen inte främst grundar sig på befintlig forskning. I stället väger framför allt migrationspolitiska måltungt. Detta samtidigt som de papperslösas livssituation i Sverige påverkas mycket av de beslut som tas, konstaterar utredaren.

Både Lars Olsson och Monica Engström menar att diskussionerna som förts om bland annat utökad informationsplikt redan har fått negativa konsekvenser i form av ökad oro och minskat förtroende för myndigheter bland papperslösa. Till exempel talar en rapport från Röda Korset om att människor söker vård i mindre utsträckning än tidigare.

Monica Engström berättar att

”Det finns olika skäl till varför det inte går att återvända till sitt hemland.”

LARS OLSSON

förbundet fått rapporter om en viss ökad oro bland personer i kontakt med socialtjänsten.

– Man har hört talas om en ökad informationsdelning men förstår inte riktigt vilka uppgifter det gäller, till vem och när. Jag tycker själv att det är knepigt att hålla reda på alla förslag och regler, så hur ska allmänheten kunna göra det?

Under presskonferensen för Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet uppgav migrationsminister Johan Forssell att sju av tio som söker asyl i Sverige inte har skyddsskäl. ”Det innebär att man ska återvända hem”, underströk han.

Lars Olsson på Asylrättscentrum är emellertid övertygad om att åtgärdsförslagen som hittills presenterats inte kommer att minska skuggsamhällets utbredning.

– Nej. Det finns olika skäl till varför det inte går att återvända till sitt hemland. För en del är det praktiskt omöjligt med verkställande, exempelvis för att landet man är tänkt att skickas tillbaka till inte vill ta emot en. Andra är rädda för sitt liv. ●

Det lönar sig att vara medlem i Akademikerförbundet SSR!

Köp din försäkring via facket!

Vår försäkringsförmedlare Akademikerförsäkring har förhandlat med försäkringsbolagen, och från den 1 januari 2025 sänker de priset på sin livförsäkring och sjuk- och olycksfallsförsäkring, både för dig som redan har försäkringarna och för dig som köper dem nu.

Från 8 januari ingår även hälsoförsäkring vid psykisk ohälsa i studentmedlemskapet.

Läs mer här!

Akademikerförbundet SSR

A portrait of Majlis Nilsson, a woman with shoulder-length brown hair, wearing a light-colored sweater. She is looking slightly to the right of the camera with a neutral expression. The background is dark and textured.

Som projektledare
på Forum för
levande historia
ansvarar Majlis
Nilsson för arbetet
med de nationella
minoriteterna.

Utbildar för att bryta rasism

Text: Tim Andersson
Foto: Albin Händig

Mycket kunskap om de
nationella minoriteterna har gått
förlorad i Sverige. Majlis Nilssons
uppdrag är att ändra på det.

– Det är en skala. De flesta vet att samer är urfolk, och sedan kanske man känner till att romer är en nationell minoritet. Eventuellt även att judar är det. Långt där efter kommer sverigefinnar och under det tornedalningar.

Vi möts i myndighetens lokaler i Gamla stan, ungefär på den plats där Axel von Fersen lynchades 1810, ett stenkast från slottet. På väg mot trappona passerar vi utställningslokalen. För tillfället visas bland annat "Jag är jag!", som riktar sig till barn och låter besökaren lära känna de fem nationella minoriteterna i filmer, fakta och foton.

Forum för levande historia har just nu i uppdrag av regeringen att belysa hur historiska skeenden påverkat judar, samer, romer, svenskfinnar och tornedalningar. Det produceras material och utställningar för elever, lärare och den intresserade allmänheten.

– Men vi jobbar sällan bara med att berätta om, utan lyfter också frågor om identitet och om alla människors lika värde. Allt vi gör bottnar i det, berättar Majlis Nilsson.

De nationella minoriteterna har historiskt ofta utsatts för diskriminering

"Antisemitismen blossar upp så fort det händer något i världen som handlar om judar."

MAJLIS NILSSON

D

De nationella minoriteterna, som erkändes som sådana år 2000, har under många sekler varit med och format Sverige med sina kulturer och språk. Trots det är det få som kan räkna upp dem.

– När jag är ute och föreläser brukar jag fråga hur många som kan säga vilka de är. Ungefär hälften räcker upp handen – och då är det ändå en målgrupp som borde ha koll!

Det berättar Majlis Nilsson, som jobbar på att förändra det tvivelaktiga kunskapsläget. Hon är projektledare på Forum för levande historia – en myndighet med uppdrag att främja demokrati, mänskliga rättigheter och alla människors lika värde – och har bland annat ansvar just för arbetet kring de nationella minoriteterna.

↑
Svensknormen och nationalismen har länge präglat politiken. Det kan ha bidragit till den låga kunskapen om de nationella minoriteterna, tror Majlis Nilsson. Även bland dem som har sina rötter där.

ring och förtryck, både från staten och i kulturen. Och rasismen är alltså levande, åtminstone när det gäller judar, romer och samer. Där har den långa historiska rötter.

– Antisemitismen har alltid existerat i Sverige. Samma sak med antiziganismen och rasismen mot samer – de har funnits här sedan jättelångt tillbaka.

Särskilt påtaglig är just nu antisemitismen, som skiljer sig från annan typ av rasism på det sättet att den vänder sig mot en föreställt överlägsen grupp (även om antisemiter ofta samtidigt beskrivit den som mindervärdig). Tillsammans med islamofobin orsakade den en rejäl ökning av hatbrott i delar av västvärlden efter den 7 oktober förra året.

– Det är något med antisemitismen som gör att den blossar upp så fort det händer något i världen som handlar om judar. Det är inget nytt. Skillnaden nu är att information och konspirationsteorier sprids så snabbt.

Forum för levande historia har precis uppdaterat materialet "Antisemitism då och nu", och det har mötts av en hel del rasistiska kommentarer i sociala medier.

– Vissa ifrågasätter varför vi överhuvudtaget tar fram ett sådant här material. Vi har liknande material om till exempel antiziganism och islamofobi, men där är reaktionerna inte lika starka.

Hjälper information mot rasism? →

→ – Ja, det har vi diskuterat: Kan man utbilda bort rasism? Forskningen säger att ökad kunskap ändå ger en möjlighet att motverka rasism. Är du okunnig om dina egna normer och föreställningar kan du aldrig agera. Sedan måste det ju leda till handling...

Så varför är kunskapen om de nationella minoriteterna alltså så låg? Majlis Nilsson har flera svar. En orsak är att politiken gett området begränsade resurser. En annan är det marginala utrymme som den får i skolundervisningen. Kanske finns också ett visst ointresse, tillägger hon.

– Ändå är det så många som har kopplingar. När jag är ute och föreläser brukar jag alltid fråga åhörarna om de har någon i släkten från de nationella minoriteterna, och ofta finns det någon där. Jag kan fråga dig nu: Vad har du för bakgrund?

Jag? Jag vet inte. Det har talats lite diffust om "resande"...

– Ja, du ser! Är du från Hälsingland kanske det också finns samiska rötter! Vi är mer lika än vi tror.

"Folkhemsbygget var jättefint, men det byggdes på bekostnad av annat."

MAJLIS NILSSON

Den här typen av okunskap om ens egen bakgrund har jag ofta upplevt också hos andra, även om det kanske bara ligger någon generation bakåt i tiden. Vad beror det på?

– Jag tror att det har att göra med "ett land, ett folk, ett språk"-politiken, som var förhärskande under lång tid: svensknormen, nationalismen, ett starkt folkhem. Folkhemsbygget var jättefint, men det byggdes på bekostnad av annat.

Majlis Nilsson har personlig erfarenhet av den så kallade "försvenskningpolitiken", som skulle göra samer och tornedalingar till "riktiga" svenskar, och som berövade många människor deras kultur, språk och identitet.

– Jag är själv same men kan inte samiska – det är ett väldigt tydligt exempel på dess konsekvenser. Det beror inte på att jag har valt bort samiskan, utan på försvenskningpolitiken. Min farfar ville inte prata samiska.

Nej, det kanske inte går att "informera bort" rasismen och diskrimineringen, men ökad kunskap skapar en djupare medvetenhet om problemet – och inte bara hos majoritetsbefolkningen, utan också minoriteten.

– Själv har jag blivit stärkt i min identitet, ju mer jag har jobbat med de här frågorna. Jag har fått en mycket djupare förståelse för hur min familj har hanterat saker i livet, och hur historiska skeenden påverkar oss än i dag. ●

PAPPERSLÖSA

Mörker- TALET

Det är omöjligt att veta hur många de är och vilka brott de utsätts för. Men på Fackligt center för papperslösa finns hjälp för dem som utnyttjas av oseriösa arbetsgivare.

4

**branscher
dominerar.**

I princip är alla fall som kommit till Fackligt center för papperslösa inom branscherna

bygg, städ, detaljhandel samt hotell och restaurang. Centret tar emot ärendet och slussar vidare till rätt fackförbund (Byggnads, Fastighets, Handels respektive Hotell- och restaurang). Inget fall har gått vidare till Akademikerförbundet SSR.

50

tusen. Formellt sett existerar de inte i statistiken. Det finns uppskattningar på hur många som lever i Sverige utan papper, men det enda som är säkert är att mörkertalet är stort. En uppskattning, beräknad på hur många som arbetar i olika branscher, är 50 000 personer. Ibland talas det om 100 000.

3000

Papperslösa utnyttjas ibland av oseriösa arbetsgivare. Många fall uppdagas aldrig. Men sedan Fackligt center för papperslösa öppnade för drygt 15 år sedan har cirka 300 personer vänt sig dit. Centret ägnar sig bara åt arbetsrättsliga ärenden och driver inga frågor om huruvida personer har rätt att vistas i Sverige.

30-tal ursprungsländer

De som har vänt sig till Fackligt center för papperslösa har kommit från ett 30-tal olika länder. Vilka länder som dominerar har förändrats över tid, bland annat eftersom när en person har fått hjälp är det vanligt att det sprider sig bland landsmännen. De som har vänt sig till centret har kommit från bland annat Bolivia, Colombia, Ghana, Nigeria, Senegal, Bangladesh och Pakistan.

Hårdare klimat

Företrädare för Fackligt center för papperslösa berättar om ett tuffare klimat för papperslösa i samhället. När centret öppnade handlade det ofta om personer som hade blivit lurade på delar av betalningen. I dag handlar det oftare om personer som inte fått ut någon lön alls.

De som utnyttjas – 3 exempel

- En kvinna utan uppehållstillstånd arbetade som städare och tvingades betala flera tusen kronor för att få behålla sitt jobb. Hon fick också för låg lön. Via Fackligt center för papperslösa fick hon hjälp av Fastighets som fick till en uppgörelse med arbetsgivaren. Hon fick ekonomisk ersättning samt lön enligt kollektivavtal.
- Tre golvläggare från Peru jobbade 13 timmar per dag, sju dagar i veckan med att lägga parkettgolv. De bodde i arbetsgivarens garage där det fanns en duschkabin, en kokplatta och liggunderlag. Lönen var långt under avtal. Via Fackligt center för papperslösa fick de hjälp av Byggnads och fick ut över 100 000 kronor.
- Ett par från Ukraina jobbade för en vedfirma i Västmanland. Mannen råkade ut för en arbetsplatsolycka och förlorade två fingrar. De fick inte ut någon lön. Arbetsgivaren förnekar att de någonsin har jobbat där. Ärendet drivs vidare.

Källa: Fackligt center för papperslösa

Curlad eller utmattad?

Hur ska det gå för Gen Z, alltså de som växt upp efter millennieskiftet? Curlade zombies som får hjälp av mamma och pappa att söka jobb – eller en generation under ständig press att lyckas på sociala medier?

Text: **Therese Johansson**
Foto: **Getty Images**

Föräldrar tar en allt större roll i sina ungdomars anställningsprocesser, visar en kartläggning från SVT. De söker jobb åt sina barn, följer med på arbetsintervjuer, förhandlar om lön – och till och med säger upp dem.

Är dagens unga en förlorad generation?

– Absolut inte, de kommer att klara sig jättebra. De flesta unga är drivna och ambitiösa, men det finns några orosmoln och ett av dem är att föräldrarna står i vägen. De måste verkligen ta ett steg tillbaka. Att ta över för mycket stjälp snarare än hjälper, även om man menar gott, säger Charlotte Lindman, jobbsökarexpert på Arbetsförmedlingen.

Ofta kan det handla om ett kontrollbehov från föräldrarnas sida. Man

vågar inte släppa taget, kanske för att man känner att man inte rustat sina unga vuxna tillräckligt väl för att klara sig själva, tror hon.

– Om allt hela tiden skett i kulisserna av föräldrar som fixat och donat blir det svårare att ta egna initiativ. Har man aldrig fått träna på att ta kontakt, ringa ”jobbiga” telefonsamtal eller

behövt tala för sig, varför ska man då helt plötsligt kliva fram när man är arton?

Kalla det curling eller välvilja. Oavsett vad försvårar föräldrarnas desperata övertramp möjligheterna att landa ett jobb, menar Charlotte Lindman.

– Framför allt sabbar det möjligheterna till ett bra första intryck. En arbetsgivare vill ha en person som visar framfötterna och tar egna initiativ, och då måste det vara föräldrafritt. Annars blir känslan att ungdomen kanske egentligen inte vill ha jobbet, utan snarare att det är mammas och pappas vilja.

De flesta unga tar sig in på arbetsmarknaden, med eller utan föräldrarnas hjälp. Men orosmolnen hopar sig även där.

Enligt hälsoföretaget Feelgoods jobbhälsorap-

port 2024 korttidssjukskriver sig unga mellan 20 och 29 år dubbelt så mycket som sina äldre kollegor.

– Tröskeln att sjukskriva sig är för låg. Det görs för ofta och för lättvindigt, det kan vara för att man försovit sig eller för att man har ont i huvudet. I dag är det ofta lätt att göra det digitalt, via mejl eller sms. Skulle man i stället behöva ringa till chefen tror jag att många skulle tänka till ett varv extra innan man anmäler sig sjuk, om det handlar om lättare åkommor.

Samtidigt har väl äldre generationer alltid förfasat sig över de yngre. Handlar det verkligen om lättja och bekvämlighet? Eller är det i själva verket så att unga i dag har förstått att arbete kanske inte är meningen med livet? Är den lutherska arbetsmoralen på utdöende?

Magnus Karlsson, sociolog vid Lunds universitet, tror att individen har blivit viktigare än kollektivet och att det skapar en krock i arbetslivet.

– Det finns en idé att unga människor är svagare och latare än förr i tiden, men det tror inte jag. Däremot ser man på arbete på ett annat sätt än tidigare generationer. I dag är det för många lika viktigt att bli någon på sociala medier som att bli någon i arbetslivet. Jobbet är inte längre det viktigaste identitetsskapande verktyget, vilket gör att inställningen till arbete förändrats.

Self love/self care. Begrepp som peakat under de senaste åren och som används av allt från skönhetsindustrin till psykologin. Dagens unga generation har ända sedan barnsben lärt sig att jaget är viktigast, menar Magnus Karlsson.

→ – Samhället är mycket mer individualistiskt i dag än för bara några decennier sedan. Barn får lära sig att bli entreprenörer i skolan, hemma får de lära sig att känna inåt och alltid sätta sig själva i främsta rummet. Det är ju inte per definition fel, men det har format en jag-centrerad generation som kanske inte alltid klaffar med arbetslivets idéer som bygger på samarbete och beroendet mellan varandra.

Kan det vara så att unga skaffat sig ett motgift till utmattning – man kör inte på in i väggen?

– Både och. Att tröskeln att sjukskriva sig blivit lägre behöver ju inte alltid vara negativt, det kan vara bra att stoppa och återhämta sig innan man blir utmattad. Men stressen och pressen finns till stor del utanför arbetslivet, i det uppkopplade sociala livet.

Magnus Karlsson tror att status och popularitet i sociala medier kopplat till det egna personliga varumärket numera trumfar att "göra rätt för sig" i ett kollektivistiskt perspektiv. Men en ständig jakt på självuppfyllelse och att jämföra sig med

andra för med sig en stress som kan leda till ohälsa.

– Politiken har blivit populistisk, så varför skulle inte unga människor bry sig om att bli populära? Men att hela tiden delta i någon slags popularitetstävling, att se bra ut och konsumera på rätt sätt, är ett aldrig vilande projekt. Dessutom gör statusjakten att ett "vanligt" jobb inte alltid känns meningsfullt. Att leva så är förstås utmattande, och ur det perspektivet är det kanske inte så konstigt att många unga mår dåligt och sjukskriver sig.

Han tycker dock inte att dagens unga curlas för mycket av föräldrarna. Tvärtom behöver de allt stöd de kan få för att hitta rätt i en snabbföränderlig och oförutsägbar omvärld.

– Omgivningens acceleration har ökat enormt, teknikutvecklingen går blixtnabbt och det är svårare att hitta fotfästet. Valmöjligheterna har kanske aldrig varit så många, men samtidigt kan det val man gör vara helt daterat om några år. Det jobb jag ville ha kanske inte ens finns kvar när jag är klar med min utbildning. Jag tror att det krävs ganska mycket från föräldrarnas sida att stötta upp och hjälpa ungdomarna att hitta en väg framåt.

Kan vi räkna med att dagens unga axlar den uppgift som väntar – att försörja en växande andel äldre?

– De uppfinner väl robotar som kan ta hand om oss, så det löser sig. Nej men skämt åsido, om vi inte lyckas skapa ett samhälle där fler känner ett kollektivt ansvar kanske vi inte ska vara så säkra. Fortsätter vi att prioritera ekonomisk tillväxt framför hälsa och mänskliga värden, då blir status och popularitet viktigare än medmänsklighet. ♦

Stort psykoterpitema i nästa nummer:

EXISTENTIELL HÄLSA!

Allt fler svenskar upplever livet som meningslöst. Vad beror det på? Och hur kan man arbeta med existentiell hälsa i psykoterapi?

Prenumerera på Socionomen!

Gå till socionomen.se/prenumerera

Du får:
8 nr av tidningen i din brevlåda.
Allt material på socionomen.se.
Vårt nyhetsbrev varje vecka.
29 kr* i månaden

* Priset gäller medlemmar i Akademikerförbundet SSR. Övriga betalar 39 kronor i månaden. Studentmedlemmar i Akademikerförbundet SSR läser gratis på socionomen.se.

Min väg

Att gripas av en kommunistregim har inte stoppat **Peter Ingvarssons** engagemang för fred. Han står bakom demonstrationerna mot Ryssland och fortsätter så länge kriget pågår.

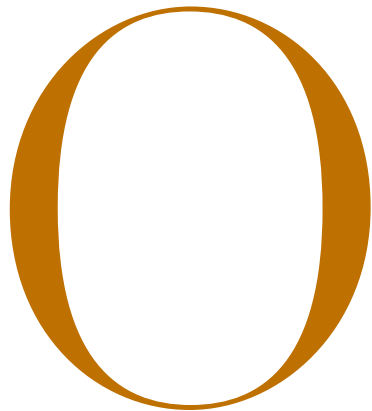
Text: Tim Andersson Foto: Johan Bergmark

Första demonstrationen mot Ryssland var tänkt som en engångsgrej. Dagen efter bröt kriget ut.

Den ständiga aktivisten

CV

Peter Ingvarsson

Utbildning
Socionom

Arbetsmiljö
PR-konsult
med egen byrå

Om en timme är det dags för den numera sedvanliga onsdagsdemonstrationen mot Rysslands invasion av Ukraina, utanför den ryska ambassaden i Stockholm. En av dem som ligger bakom arrangemanget är Peter Ingvarsson.

Han kommer en halvtimme sent till vårt möte. Han har mycket att göra. Aktionsgruppen Ryssland ut ur Ukraina har stöd från Akademikerförbundet SSR, ST och Kommunal, vilket han är tacksam för, men budgeten är "kaffepengar" och organisationen knappt existerande. I mer än 120 veckor har han nu arbetat ideellt med demonstrationerna vid sidan av sitt vanliga arbete.

– Vi har haft uppåt 400 talare, säkert ett 70-tal riksdagsledamöter, ett antal partiledare. Syftet är att upprätthålla opinionstrycket på våra politiker. Det är svårt för en politiker att backa i stödet, om de väl har stått här och talat.

Så hur startade allting? Med Putins allt aggressivare utfall mot Ukraina och västvärlden. I takt med att diktatorns upptrappning av retoriken, som bland annat inbegrep ett försök att diktera också Sveriges utrikespolitik, började Peter Ingvarsson undra vad fredsrörelsen höll på med. Därifrån var det tyst.

– Ingenting hände, och det gjorde mig förbannad. Jag och några vänner satte oss och tog en öl och sade: "Nej, fan, det här duger inte, vi kör själva."

Den första demonstrationen ägde rum dagen innan kriget bröt ut.

– Tanken var bara att vi skulle göra någonting. En gång... Dagen efter kom invasionen, och då insåg vi att vi nog får köra nästa onsdag också.

Gruppen har hyllats och mottagit utmärkelser som Årets europé och Årets FN-vän, utdelat av Svenska FN-förbundet. Mindre uppmuntrande har ryska ambassaden varit, som på kreativa vägar försökt störa demonstrationerna utanför.

– De är löjliga. En dag skickade de ut en vaktmästare med lövblås. Två veckor senare satt en person i en bil och tutade under hela demonstrationen. Några veckor efter det kom en rysk kvinnoröst ut genom våra högtalare. De hade hackat sig in! Men vi kunde bara byta kanal. Vi polisanmälde dem, och fick en halvsida i DN. Sedan dess har det varit tyst...

Peter Ingvarsson anslöt sig till fredsrörelsen på 80-talet. Steget in gick via en skoluppgift: Han skulle hitta ett ämne, knåpa ihop en debattartikel och skicka in den till Kvällsposten.

– Jag valde att skriva om en person som var dömd till fängelse för vapen- →

Arbetsmiljö:

"Jag är ganska privilegierad när det gäller arbetsmiljön, eftersom den inte har inneburit något problem för mig. Jag har haft fria jobb där jag kunnat röra mig och ta för mig, oavsett roll. Ärligt talat har jag nästan aldrig behövt fundera över frågan."

1978 Socialhögskolan

"Jag hade jobbat på socialförvaltningen, men som kanslist och vikarierat som kontorist. Nu blev jag socionom på riktigt."

1983 Svenska Freds styrelse

"På Svenska Freds 100-årskongress dansade jag hela kvällen med en trevlig dam. Jag såg henne aldrig igen, men det visade sig att hon var nära vän med dem i valberedningen, och de behövde ett extra namn som suppleant till styrelsen. Tack vare dansen blev jag föreslagen och invald."

1986 Sjukhuskurator i Växjö

"Jag var väldigt involverad i en omorganisation av psykiatrin i Kronobergs län. När det visade sig att man hade kört över min arbetsgrupp och bestämt sig för att snabbomorganisera, och att patienter skulle behandlas efter geografisk tillhörighet i stället för diagnos, sade jag upp mig på stående fot."

1994 Informationsansvarig, Statens ungdomsvård

"Jag var i konstant konflikt med dåvarande chefen. Det var en riktigt låg spot. Jag avslutade alltihop med att säga upp mig och skriva ett avskedsbrev till samtliga anställda om hur jag hade blivit behandlad."

1995 PR

"En kompis från fredsrörelsen hade fått anställning på en PR-byrå. Han sa: 'Det här jävla jobbet passar dig mycket bättre än mig.' Han övertygade mig om att bli PR-konsult."

2002 Nära konkurs

"Jag hade för lite jobb, inkomsterna försvann, och jag åkte på en skatteskuld. Det var en rejäl downperiod i mitt liv, jättejobbigt. Samtidigt föddes mitt första barn. Och allt löste sig till slut."

2022 Ryssland ut ur Ukraina

"Jag och mina vänner från Svenska Freds reagerade på att fredsrörelsen var så svag och utan tydlig kritik mot Putin och Ryssland. Av ren irritation startade vi onsdagsmanifestationerna dagen innan kriget startade, och nu kan vi ju inte sluta!"

Ahlgrens bilar

"Ahlgrens bilar har varit en följeslagare sedan tonåren. Det är ett slags psykiskt beroende. I perioder har jag tröttnat på dem, men alltid kommit tillbaka."

vägran och som matvägrade i fängelset. Det var en riktigt elak artikel om den här idioten, som jag tyckte då, som saknade nationell känsla och inte ville ställa upp för landet.

Artikeln publicerades, och debattredaktören, skådespelaren och pacifisten Per Ragnar, skrev ett svar. Några månader senare besökte han av en slump Peter Ingvarssons skola, varpå läraren försökte bussa ihop dem i en debatt inför klassen.

– Det var bara det att vid det laget hade jag bytt åsikt. Den där artikeln som jag skrev hade satt igång tankarna, så jag ville inte alls debattera. Jag vägrade!

Ungefär samtidigt som han började plugga till socionom gick han med i fredsrörelsen. Det var som att komma hem, berättar han, men till en delvis dysfunktionell familj. Svenska Freds, som han tillhörde, befann sig i skarp konflikt med en annan, tydligt pro-sovjetisk organisation.

– Vi ansågs då splittra fredsrörelsen och blev ganska hårt attackerade av de

andra organisationerna. Det var helt absurt, och det tycker jag fortfarande.

Svenska Freds hållning var känd i Sovjet, och för Peter Ingvarsson innebar hans engagemang konsekvenser. När han och några andra från Sverige blev inbjudna till möte med Charta 77, en informell, medborgarrättslig gruppering i opposition mot den tjeckoslovakiska kommunistregimen, tillfångatogs han.

– Jag var den enda svensk som åkte, och blev gripen av säkerhetspolisen. Tre gånger på två dygn! Och officiellt utvisad från landet.

Sverige gjorde en officiell protest. Men det var inte synd om honom, konstaterar han.

– Hela grejen var en medveten provokation mot Sovjet och Warszawa. Vi spann dessutom ganska mycket media på det där...

Apropå att spinna media: Peter Ingvarsson driver i dag en PR-byrå. I mitten av 90-talet ansåg han sig ha gjort sitt som socionom, och en vän från fredsrörelsen som tagit jobb på

Nummerskylt

"Jag fick den i julklapp av en av mina söner. Det är det nummer som Bryan Ferry sjunger om i den första låten på Roxy Musics första skiva. Jag älskar Roxy Music och har i princip vuxit upp med Bryan Ferry."

→ en PR-byrå övertalade honom att göra samma sak.

– Min byrå är väldigt snäll, om man säger så: mycket Almedalen, lobbying och sådant. Jag har precis avslutat ett arbete med Scouterna, och har jobbat med nyöppnandet av Dannemoragruvan, som ska bli världens första koldioxidfria järnmalmsgruva.

Socialt arbete och PR kanske låter som två väsensfrämmande verkligheter, men för Peter Ingvarsson har erfarenheterna som socionom varit till stor nytta i hans andra karriär.

– Den gamla socialarbetarkunskapen, som handlar mycket om samtalsteknik, bearbetning, uthållighet, är ingenting som särskilt många PR-konsulter har. Den har jag haft jättemycket nytta av i allt från kundkontakter till medieträning och krishantering.

PR-kunskaperna har i sin tur varit till betydande hjälp i arbetet med aktionsgruppen Ryssland ut ur

“Vi ansågs splittra fredsrörelsen och blev ganska hårt attackerade. Det var helt absurt.”

Mina 3 bästa val

Socionom. Det var inget jättegenomtänkt beslut att söka in till socialhögskolan, men det visade sig vara helt rätt för mig. Jag är ganska orädd och proaktiv, vilket passade bra. Jag är en stor förespråkare för proaktivt socialt arbete.

Stockholm. Att flytta till Stockholm var ett avgörande steg för mig. Mitt första jobb där var som socialsekreterare, men ett halvår senare blev jag erbjuden en tjänst på en narkomanvårdsbas, en specialenhet som bara jobbade med missbrukare.

PR-konsult. Trots att jag kände mig hemma i min socionomroll, kände jag ändå i mitten av 90-talet att jag hade gjort mitt inom socialsvängen. Jag hade ingen aning om att jag passade i PR-branschen, men det gjorde jag, och där har jag förblivit sedan dess.

Ukraina. Om det vittnar genomslaget. Men vad är det egentligen mer specifikt som de vill, förutom att binda politiker till Ukrainastödet och öka den ekonomiska hjälpen? Summa summarum: Ryssland måste förlora kriget på fältet.

En fredsaktivist för krig? Peter Ingvarsson har alltid varit pragmatiker, säger han: Det är resultatet som är det viktiga, inte vägen dit.

– Om inte Ryssland förlorar drar de sig bara tillbaks, rustar upp och anfaller igen om fem år. Det måste ske en ordentlig förlust för att de inte ska fortsätta med sin imperialism.

Hur länge till tänker Peter Ingvarsson att aktionerna ska fortsätta?

– Jag hoppas att det tar slut snart! Kriget alltså. ●

Lön:

“Vi ser att klyftorna ökar mellan rika och fattiga i Sverige, och har man väldigt lite är lönen jätteviktig. Så upp till draglig levnadsstandard har den stor betydelse. Efter det gör den dock ingen större nytta.”

Antologi för dig som arbetar inom HR

Akademikerförbundet SSR har tagit fram en helt ny HR-antologi. I boken samlar vi några av Sveriges främsta forskare och författare inom området! Varje skribent bidrar med ett unikt perspektiv på HR och dess roll i både dagens och morgondagens arbetsliv.

Läs mer här!

Akademikerförbundet SSR

Vi svarar

DISKRIMINERING

Bara äldre fick sparken

Alan blir uppsagd med hänvisning till en avtalsturlista. Men det är bara äldre personer på arbetsplatsen som sägs upp. Är det åldersdiskriminering av företaget?

Mikael Smeds

Chefsjurist
Akademikerförbundet SSR

Detta har hänt

Alan, 55 år, ringde till SSR:s rådgivning och berättade för ombudsman Vera att han arbetar som analytiker på ett konsultföretag och blivit uppsagd på grund av arbetsbrist. "Men något känns inte helt rätt. Det var bara vi som är lite äldre och jobbat länge som blev uppsagda. Facket och arbetsgivaren hade träffat en avtalsturlista. Våra chefer förklarade att verksamheten behöver mer digital kompetens och en 'rebranding' för att fånga yngre målgrupper. Har jag blivit diskriminerad?" Vera lade upp Alans fråga som ett ärende och bad Alan skicka en kopia av avtalsturlistan.

Detta gäller

Arbetsbrist är ett lagtekniskt begrepp som innefattar sådana uppsägnings-

Avtalsturlista

En avtalsturlista är en överenskomelse mellan fack och arbetsgivare om vilka som ska sägas upp på grund av arbetsbrist. Det är ett bindande lokalt kollektivavtal och den som sägs upp kan normalt inte kräva skadestånd.

skäl som inte har med den anställda personligen att göra. Uppsägning på grund av arbetsbrist sker ofta på grund av försämrad ekonomi i organisationen, outsourcing eller efter tekniskiften, till exempel digitalisering, som leder till att vissa tjänster i verksamheten inte längre behövs.

Det är arbetsgivaren som avgör om det råder arbetsbrist. För att en arbetsgivare ska ha sakliga skäl för uppsägning krävs för det första att man utreder möjligheterna att omplacera berörda arbetstagare, och för det andra att man iakttar anställningsskyddslagens (LAS) regler om turordning vid uppsägning. Fackförbund och arbetsgivare kan emellertid träffa så kallade avtalsturlistor som innebär att de kommer överens om en annan turordning →

Rådgivningen

Hjälper dig med allt ifrån arbetsrätt till lönefrågor. Mer info på Akademssr.se

→ för uppsägning än vad lagen föreskriver. Det är vanligt förekommande i företag i privat sektor.

Typiskt sett tar avtalsturlistor sikte på att låta personer med rätt kompetens behålla sina anställningar i företaget. Avtalsturlistor är kollektivavtal och är därmed bindande för de anställda i företaget. De anställda som sägs upp efter att en avtalsturlista träffats har begränsade möjligheter att rättsligt angripa uppsägningarna. Dock får en avtalsturlista inte stå i strid med diskrimineringslagstiftningen,

”Anställda som sägs upp efter att en avtalsturlista träffats har begränsade möjligheter att rättsligt angripa uppsägningarna.”

exempelvis vara indirekt diskriminerande genom att endast äldre anställda sägs upp. Om det sker kan avtalsturlistan prövas i domstol och förklaras vara ogiltig och de uppsagda få diskrimineringsersättning.

Så får du hjälp

Om du behöver vägledning om vad som gäller i just din situation rekommenderar jag att du kontaktar SSR:s fackliga rådgivning. Då får du tala med en erfaren ombudsman som utöver rättsliga aspekter även väger in praktiska frågor och dina önskemål.

Så gick det

Vera granskade avtalsturlistan och noterade att endast äldre medarbetare sagts upp. Hon ansåg därför att det var antagligt att uppsägningarna skett i strid med diskrimineringslagen, och kallade arbetsgivaren till en tvisteförhandling. Under förhandlingen invände vd:n mot att det förekommit diskriminering, men kunde inte förklara varför Alan ingått i gruppen som blev uppsagd. Vera och Alan diskuterade möjligheten att gå vidare med tvisten till domstol. Alan ville emellertid inte ta risken att förlora tvisten, och inte heller ha tvisten hängande över sig under det dryga år som en domstolsprocess pågår. I stället enades parterna om en förlikning där arbetsgivaren betalade Alan ersättning för att inte gå vidare med tvisten. ●

A-kassan är viktigare än någonsin.

Gå med i dag på akademikernasakassa.se

Akademikernas a-kassa är Sveriges största a-kassa. Hos oss är 750 000 akademiker med för att känna trygghet om det oförutsedda händer.

Som medlem i både Akademikernas a-kassa och Akademikerförbundet SSR har du dessutom en av marknadens bästa inkomstförsäkringar – den gäller även om du säger upp dig.

Läs mer på akademikernasakassa.se

Nya arbetsmiljöregler

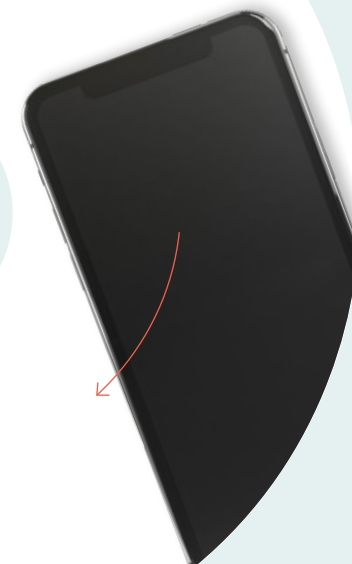
Sedan årsskiftet gäller en ny struktur för Arbetsmiljöverkets föreskrifter, den största omgörningen på 40 år. Så förändras de.

Text: **Annika Clemens**

Ny struktur

Tidigare fanns 67 orangea häften med arbetsmiljöregler. Dessa har ersatts med 15 föreskrifter som också finns digitalt. De är indelade i tre grupper: grundläggande, övriga och produktregler.

Digitaliserade

Alla föreskrifter finns nu digitalt och kan hittas i telefon och dator. Det ska underlätta att hitta bland och spara föreskrifter. Alla föreskrifter kan hämtas som pdf eller beställas som tryckt version.

Samma skydd

Skyddsnivån och kravnivåerna ska fortsatt vara på samma nivå som tidigare, även om strukturen är ny. Reglerna om systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) och organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) är i princip desamma som tidigare. Hot och våld får ett eget kapitel.

Källa: Akademikerförbundet SSR

Vissa allmänna råd har strukits

Vissa delar i de gamla föreskrifterna har tagits bort, dels med hänvisning till att de finns reglerade i EU-direktiv och dels för att undvika upprepningar, långa texter och återkommande hänvisningar mellan föreskrifter.

Har mött kritik

Strukna allmänna råd har mött kritik från bland annat Akademikerförbundet SSR som menar att det kan bli krångligare att hitta rätt för exempelvis skyddsombud och att det försvårar för dem som inte kan hela regelverket utan bara söker i vissa delar.

KOLLEKTIVAVTAL

Kravet: 4,2 procent i löneökning

I vår ska 1,2 miljoner kommun- och regionanställda få nytt kollektivavtal. Akademikerförbundet SSR kräver arbetstidsförkortning och löneökningar på 4,2 procent.

Avtalsrörelsen för kommunal sektor är i gång på allvar – strax före jul växlade fack och arbetsgivare yrkanden. I sina

krav till motparten, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Sobona, kräver Akademikerförbundet SSR att löneökningarna ska hamna på minst samma nivå som industrins märke, närmare bestämt 4,2 procent.

Det är en viktig faktor för att få bukt med den osunda personalomsättningen, säger förhandlingschef Markus Furuberg.

– Lönerna måste höjas för att stärka attraktiviteten hos kommuner och regioner. Varje år försvinner mer än en fjärdedel av personalstyrkan bland socialsekreterare och biståndsbedömare. Omsättningen är stor även bland HR-personal, utredare och chefer. Det är inte sunt.

Text: Therese Johansson, Karin Persson Foto: Getty Images

Men det behövs mer än bara löneökningar för att komma till rätta med de enorma problem med kompetensförsörjningen som landets kommuner och regioner står inför nu och i framtiden, menar Markus Furuberg.

– Förutom att vinkla upp lönekurvan kräver vi en arbetstidsförkortning genom individuella arbetstidskonton. Det är ett flexibelt system där den anställda kan välja kortare arbetstid med större inflytande över sin arbetstidsförläggning, eller ta ut ersättningen i pengar.

Avtalsrörelsen kickades igång redan i november då förbundets avtalsråd ägde rum. En av de förtroendevalda på plats var My Eriksson, ordförande för distrikts-

“Lönerna måste höjas för att stärka attraktiviteten hos kommuner och regioner. Varje år försvinner mer än en fjärdedel av personalstyrkan.”

MARKUS FURUBERG

föreningen Uppsala. Hon tror att lön och arbetsmiljö är de två viktigaste frågorna för medlemmarna.

– Lönen är viktig, den är ett mått på hur arbetsgivaren värdesätter arbetet. Men, vi arbetar inte inom en bransch med höga löner så därför är möjligheten till vidareutbildning och kompetensutveckling på arbetstid också viktig för oss.

Anna Haapala som är ledamot i Gävleborgs distriktsförening understryker att arbetsmiljöfrågan är mycket angelägen.

– Jag tror också att det är viktigt att arbeta med frågan om förkortad arbetstid, säger hon.

Ingrid Kåregård, som jobbar inom socialtjänsten och representerar distriktsföreningen Väst, lyfter även hon frågorna om lön och arbetsmiljö som mest betydelsefulla för medlemmarna.

– Det gäller att hålla hela arbetslivet och att man orkar jobba kvar. Som det ser ut nu planar lönestatistiken ut för kvinnor efter 35 års ålder och det är många som väljer att byta sektor. ♦

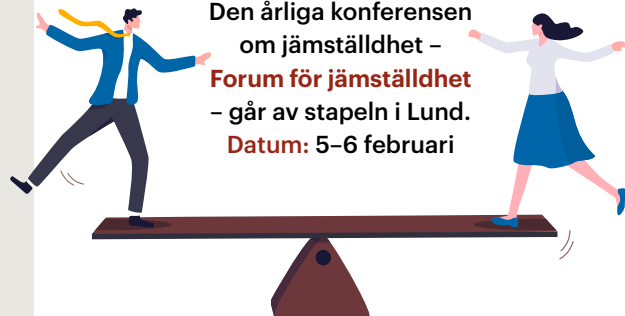

Håll koll!

och läs mer i kalendern på Akademssr.se

Samma rättigheter, skyldigheter, möjligheter!

Den årliga konferensen om jämställdhet – **Forum för jämställdhet** – går av stapeln i Lund.
Datum: 5–6 februari

Save the date

13–14 februari. Jobbmässa i Stockholm för rådgivning och inspiration om jobb, utbildning och om att starta eget.

Kollektivavtal – 31 mars. Avtalet för kommun- och regionanställda går ut och ett nytt ska vara på plats den 1 april.

Panel: Unga och kriminalitet

Panel samtal. Akademikern och Socionomen besöker Umeå, Kiruna och Östersund för panselsamtal om unga och kriminalitet, otillåten påverkan och kompetenskrisen.

Datum: 11–13 mars

Hurra för HR!

Internationella HR-dagen.

Dagen då HR-professionen och dess positiva effekter på vårt arbetsliv uppmärksammas. European Association for People Management står bakom.

Datum: 20 maj

Foto: Getty Images

Akademikerförbundet SSR

Allt det här ingår i ditt medlemskap

Kollektivavtal och lokala företrädare. Vi förhandlar fram kollektivavtal, ibland tillsammans med andra fackförbund. Vår stora lokala organisation ger dig närhet till kompetenta fackliga företrädare.

Råd och stöd från våra ombudsmän. Vår rådgivning ger dig snabba svar på arbetsrättsliga frågor och råd om anställningsavtal, lönerådgivning med mera. Vi har också särskild rådgivning för chefer och egenföretagare. Rådgivningen har öppet 08.00–17.00 på vardagar. Telefonnumret är 08-617 44 00.

Vår inkomstförsäkring. Inkomstförsäkringen ingår i medlemskapet. Den kompletterar ersättningen från a-kassan upp till 80 % av månadslöner upp till 100 000 kronor. Vår inkomstförsäkring ger ersättning även om du säger upp dig själv. Dessutom ingår kvalificerad karriärcoachning. Kom ihåg att du måste vara med i a-kassan för att kunna få ersättning från inkomstförsäkringen.

Försäkringar. Teckna prisvärda försäkringar med rabatt hos Akademikerförsäkring och Folksam. Som ny yrkesverksam medlem i förbundet får du fyra bra försäkringar kostnadsfritt i tre månader hos Akademikerförsäkring.

Lönestatistik. Du har tillgång till Saco Lönesök där du kan ta fram detaljerad lönestatistik och jämföra löner. Du får även personlig lönerådgivning från våra ombudsmän.

Karriärutveckling. Vi hjälper dig att formulera ansökningshandlingar, ger stöd inför intervju och löneförhandling samt karriärcoachning. Du får inbjudningar och rabatter på seminarier och yrkeskonferenser.

Rabatt på bolån och banktjänster. Du får medlemsrabatt på bolån och andra banktjänster.

Tidskrifter. Du får vår prisbelönta medlemstidning Akademikern. Om du är chef, personalvetare eller egenföretagare får du även Chefstidningen. Du får kraftig medlemsrabatt på Socionomen och flera andra tidskrifter.

Fritidshus. Hyr våra populära fritidshus och lägenheter i Cagnes-sur-Mer utanför Nice på franska rivieran, i Fuengirola på spanska solkusten och i Klövsjö i Jämtlandsfjällen.

Pensionsrådgivning. Du får kostnadsfri pensionsrådgivning av Folksam s pensionsexperter.

? ! Vill du ha rådgivning? Gå in på svardirekt.akademssr.se eller ring 08-617 44 00

Medlemsavgifter per månad, exkl a-kassa. Avgifterna gäller från 1 juli 2015.

Ordinarie avgift, arbetar mer än halvtid	260 kronor	Eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 380 kronor inkl moms)	83 kronor
Deltidsarbetande, 50 % eller mindre	198 kronor	Anställning halvtid eller mindre + eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 250 kronor inkl moms)	198 kronor
Nyexaminerad med anställning, max två år efter avslutad grundutbildning	135 kronor	Utländsk anställning och arbetar utomlands	94 kronor
Introduktionsmedlem, max två år	135 kronor	Pensionär	73 kronor
Doktorand	146 kronor	Etableringsmedlem	100 kronor, engångsbelopp
Föräldraledig, sjukskriven, studieledig mer än tre månader (anställda)	112 kronor	Student	Kostnadsfritt under hela studietiden
Arbetsökande 100 %	94 kronor		

Om du är medlem i Akademikernas a-kassa tillkommer 140 kronor/månad.

Du betalar väl med autogiro? Ett enkelt sätt att spara miljön! Anmäl dig på akademssr.se/autogiro

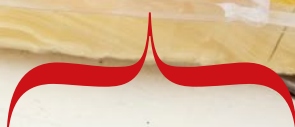
Snart införs avgift på 35 kronor för pappersfaktura. Du behöver inte betala fakturaavgift om du betalar med autogiro eller e-faktura.

Glöm inte att meddela ändrad anställning, arbetslöshet, föräldraledighet, långtids-sjukskrivning osv – vi får ingen sådan information automatiskt från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan eller a-kassan. Det är viktigt för att du ska få rätt service och rätt medlemsavgift. Inga avgifter betalas tillbaka retroaktivt.

Har du frågor om ditt medlemskap, avgifter eller liknande?
Kontakta oss på 08-617 44 00 eller medlem@akademssr.se.

Logga in på
Mina sidor och
kontrollera
dina uppgifter

Porträtt
**Fredsaktivisten som
inte kan sluta**

Diskriminering
**Hon utbildar mot
rasism**

Spaning
**Hur ska Gen Z klara
sig i arbetslivet?**

